

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 29ης Απριλίου 2004 (1)

«Ανταγωνισμός – Άρθρο 82 ΕΚ – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως – Δομή μωσαϊκού για την παροχή δεδομένων επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός κράτους μέλους – Δικαίωμα του δημιουργού – Άρνηση χορηγήσεως αδείας εκμεταλλεύσεως»

Στην υπόθεση C-418/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Landgericht Frankfurt am Main (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ **IMS Health GmbH & Co. OHG**

και

NDC Health GmbH & Co. KG,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 82 ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, C. W. A. Timmermans και S. von Bahr, δικαστές,
γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

–

η IMS Health GmbH & Co. OHG, εκπροσωπούμενη από τους S. Barthelmess, H.-C. Salger, Rechtsanwälte, και J. Temple-Lang, solicitor,

–

η NDC Health GmbH & Co. KG, εκπροσωπούμενη από τους G. Janke και T. Lübbig, Rechtsanwälte,

–

η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους A. Whelan και S. Rating,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της IMS Health GmbH & Co. OHG, εκπροσωπούμενης από τους S. Barthelmess, H.-C. Salger, C. Feddersen, G. Jung-Weiser, Rechtsanwälte, και τον J. Temple-Lang, της NDC Health GmbH & Co. KG, εκπροσωπούμενης από τους G. Janke και T. Lübbig, και της Επιτροπής,

εκπροσωπούμενης από τους A. Whelan και S. Rating, κατά τη συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Οκτωβρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1

Με διάταξη της 12ης Ιουλίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Οκτωβρίου 2001, το Landgericht Frankfurt am Main υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 82 ΕΚ.

2

Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της IMS Health GmbH & Co. OHG (στο εξής: IMS) και της NDC Health GmbH & Co. (στο εξής: NDC) ως προς την εκμετάλλευση από την NDC της δομής μωσαϊκού που ανέπτυξε η IMS για την παροχή δεδομένων επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων στη Γερμανία.

Τα πραγματικά περιστατικά

3

Η IMS και η NDC δραστηριοποιούνται στον τομέα της συλλογής δεδομένων για τις πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων και προϊόντων προστασίας της υγείας.

4

Η IMS διαθέτει στα φαρμακευτικά εργαστήρια δεδομένα που αφορούν τις περιφερειακές πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων στη Γερμανία, μορφοποιημένα βάσει των καλούμενων «δομών μωσαϊκού». Από τον Ιανουάριο του 2000 οι μελέτες της IMS συντάσσονται βάσει μιας δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων ή βάσει μιας παράγωγης δομής 2 847 τμημάτων, καθένα εκ των οποίων αντιστοιχεί σε ορισμένη γεωγραφική περιοχή. Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, τα τμήματα αυτά καθορίστηκαν βάσει διαφόρων κριτηρίων, όπως οι διοικητικές περιφέρειες, οι ταχυδρομικοί τομείς, η πυκνότητα του πληθυσμού, το συγκοινωνιακό δίκτυο, καθώς και η γεωγραφική κατανομή των φαρμακείων και των ιατρείων.

5

Προ ετών η IMS συνέστησε μια ομάδα εργασίας στην οποία μετέχουν εταιρίες της φαρμακοβιομηχανίας που είναι πελάτες της IMS. Αυτή η ομάδα εργασίας υποβάλλει προτάσεις για τον καλύτερο δυνατό καθορισμό των τμημάτων. Η συμβολή της εν λόγω ομάδας στον καθορισμό των τμημάτων αποτελεί αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ IMS και NDC.

6

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, η IMS δεν πώλησε απλώς τις δομές αυτές μωσαϊκού, αλλά τις διένειμε επίσης δωρεάν στα φαρμακεία και στα ιατρεία. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η πρακτική αυτή συνέβαλε στο να αποτελέσουν

οι εν λόγω δομές τον κανόνα στον οποίο οι πελάτες της προσαρμόσαν τα συστήματά τους πληροφορικής και διανομής.

7

Ένας πρώην διαχειριστής της IMS, αφού αποχώρησε από τη θέση του αυτή το 1998, ίδρυσε την Pharma Intranet Information AG (στο εξής: PII), η οποία πωλούσε επίσης δεδομένα αφορώντα τις περιφερειακές πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων στη Γερμανία, μορφοποιημένα βάσει δομών μωσαϊκού. Η PII επιχείρησε αρχικώς να πωλήσει δομές αποτελούμενες από 2 201 τμήματα. Κατόπιν επιφυλάξεων που διατύπωσαν δυνητικοί πελάτες οι οποίοι ήταν εξοικειωμένοι με τις δομές 1 860 ή 2 847 τμημάτων, η PII αποφάσισε να χρησιμοποιήσει δομές 1 860 ή 3 000 τμημάτων, εν πολλοίς όμοιες με τις χρησιμοποιούμενες από την IMS.

8

Η NDC εξαγόρασε την PII.

Το διαδικαστικό πλαίσιο και τα προδικαστικά ερωτήματα

9

Κατόπιν αιτήσεως της IMS, το Landgericht Frankfurt am Main, με διάταξη περί ασφαλιστικών μέτρων της 27ης Οκτωβρίου 2000 απαγόρευσε στην PII να χρησιμοποιεί τη δομή μωσαϊκού των 3 000 τμημάτων ή κάθε άλλη δομή προκύπτουσα από τη δομή των 1 860 τμημάτων που δημιούργησε η IMS (στο εξής, γενικώς: δομή μωσαϊκού 1 860 τμημάτων). Κατόπιν της εξαγοράς της PII από την NDC, η απαγόρευση αυτή επιβλήθηκε στην NDC με διάταξη περί ασφαλιστικών μέτρων της 28ης Δεκεμβρίου 2000.

10

Οι διατάξεις αυτές επικυρώθηκαν με αποφάσεις του Landgericht Frankfurt am Main της 16ης Νοεμβρίου 2000 και της 12ης Ιουλίου 2001. Το δικαστήριο αυτό αιτιολόγησε τις αποφάσεις του με τη σκέψη ότι η χρησιμοποιούμενη από την IMS δομή μωσαϊκού αποτελεί βάση δεδομένων κατά την έννοια του άρθρου 4 του Urheberrechtsgesetz (νόμου περί των δικαιωμάτων του δημιουργού), η οποία τυγχάνει προστασίας από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

11

Στις 19 Δεκεμβρίου 2000 η NDC υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, υποστηρίζοντας ότι η άρνηση της IMS να της χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων συνιστά παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ.

12

Στις 3 Ιουλίου 2001 η Επιτροπή έλαβε προσωρινά μέτρα με την απόφαση 2002/165/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ (Υπόθεση COMP D3/38.044 – NDC Health κατά IMS Health: προσωρινά μέτρα) (ΕΕ 2002, L 59, σ. 18). Με το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής διέταξε την IMS να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά των υπηρεσιών παροχής δεδομένων για τις περιφερειακές πωλήσεις στη Γερμανία. Ως αιτιολογία για τη λήψη του μέτρου αυτού προβλήθηκε η ύπαρξη «εξαιρετικών περιστάσεων». Η Επιτροπή έκρινε ότι η δημιουργηθείσα από την IMS δομή μωσαϊκού 1 860 τμημάτων κατέστη εκ των πραγμάτων κανόνας στην οικεία αγορά. Η άρνηση, άνευ αντικειμενικής αιτιολογίας, της προσβάσεως στη δομή αυτή είναι πιθανό να καταργήσει κάθε μορφή ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, εφόσον χωρίς τη δομή αυτή ο ανταγωνισμός στην εν λόγω αγορά δεν είναι δυνατός (σημεία 180 και 181 των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως 2002/165).

13

Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 6 Αυγούστου 2001, η IMS ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, την ακύρωση της αποφάσεως 2002/165. Με δικόγραφο που κατέθεσε αυθημερόν η IMS ζήτησε, δυνάμει των άρθρων 242 ΕΚ και 243 ΕΚ, την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής έως ότου το Πρωτοδικείο αποφανθεί επί της ουσίας.

14

Με διάταξη της 26ης Οκτωβρίου 2001, T-184/01 R, IMS Health κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. ΙΙ-3193), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου διέταξε την αναστολή εκτελέσεως της αποφάσεως 2002/165 έως ότου το Πρωτοδικείο αποφανθεί επί της ουσίας. Η αναίρεση που ασκήθηκε κατά της διατάξεως αυτής απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 11ης Απριλίου 2002, C-481/01 P(R), NDC Health κατά IMS Health και Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. Ι-3401).

15

Με την απόφαση 2003/741/ΕΚ, της 13ης Αυγούστου 2003, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ (Υπόθεση COMP D3/38.044 – NDC Health κατά IMS Health: προσωρινά μέτρα) (ΕΕ L 268, σ. 69), η Επιτροπή ανακάλεσε την απόφαση 2002/165. Η ανάκληση αιτιολογήθηκε από το ότι δεν υφίστατο πλέον ο επείγων χαρακτήρας που επιβάλλει τη λήψη προσωρινών μέτρων προτού η Επιτροπή εκδώσει απόφαση που περατώνει τη διοικητική διαδικασία.

16

Στην κύρια δίκη από την οποία προήλθε η υπό κρίση αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, η IMS επιδιώκει να απαγορευθεί στην NDC η εκμετάλλευση της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων.

17

Το Landgericht Frankfurt am Main εκτιμά ότι η IMS δεν μπορεί να ασκήσει το δικαίωμά της περί απαγορεύσεως κάθε παράνομης χρήσεως του έργου της αν ενεργεί καταχρηστικώς, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, αρνούμενη να χορηγήσει υπό εύλογους όρους σχετική άδεια στην NDC. Ως εκ τούτου, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1)

Πρέπει το άρθρο 82 ΕΚ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι συνιστά καταχρηστική συμπεριφορά η άρνηση εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως να συνάψει σύμβαση για τη χορήγηση αδειάς εκμεταλλεύσεως προστατευόμενης από το δικαίωμα του δημιουργού βάσεως δεδομένων με επιχείρηση, η οποία επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση στην ίδια γεωγραφική αγορά και στην ίδια αγορά προϊόντος, όταν το έτερο σκέλος της αγοράς, ήτοι οι πιθανοί αγοραστές, απορρίπτουν κάθε προϊόν στο οποίο δεν χρησιμοποιείται η προστατευόμενη από το δικαίωμα του δημιουργού βάση δεδομένων, διότι έχουν συνηθίσει να χρησιμοποιούν προϊόντα στηριζόμενα στην προστατευόμενη από το δικαίωμα του δημιουργού βάση δεδομένων;

2)

Έχει σημασία, όσον αφορά το ερώτημα περί της υπάρξεως καταχρηστικής συμπεριφοράς της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, σε ποια έκταση αυτή η επιχείρηση συμπεριέλαβε συνεργάτες του ετέρου σκέλους της αγοράς στην ανάπτυξη της προστατευόμενης από το δικαίωμα του δημιουργού βάσεως δεδομένων;

3)

Έχει σημασία, όσον αφορά το ερώτημα περί της υπάρξεως καταχρηστικής συμπεριφοράς της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, ποιο θα ήταν το ύψος των δαπανών της προσαρμογής (ιδίως από απόψεως κόστους) για τους αγοραστές, οι οποίοι έως τώρα προμηθεύονταν το προϊόν της

κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, στην περίπτωση που θα προμηθεύονται μελλοντικά το προϊόν μιας ανταγωνίστριας επιχειρήσεως που δεν χρησιμοποιεί την προστατευόμενη από το δικαίωμα του δημιουργού βάση δεδομένων;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

18

Λαμβανομένων υπόψη του ενδίκου πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η υπό κρίση αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και των συζητήσεων για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, το οποίο στηρίζεται σε μια σαφή διάκριση καθηκόντων μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας ή του κύρους κοινοτικής ρυθμίσεως βάσει των πραγματικών περιστατικών που του επισημαίνονται από το εθνικό δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 1994, C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs, Συλλογή 1994, σ. I-2305, σκέψη 16, και της 18ης Νοεμβρίου 1999, C-107/98, Teckal, Συλλογή 1999, σ. I-8121, σκέψη 29).

19

Λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι η Επιτροπή κίνησε διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εξετάζει την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ στα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι τα εθνικά δικαστήρια, όταν αποφαινόμενα επί συμφωνίας ή πρακτικής επί των οποίων ενδέχεται να εκδοθεί στη συνέχεια απόφαση της Επιτροπής, οφείλουν να μην εκδίδουν αποφάσεις αντίθετες προς τις αποφάσεις που η Επιτροπή έλαβε ή προτίθεται να λάβει για την εφαρμογή των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ (απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης, Συλλογή 1991, σ. I-935, σκέψη 47).

20

Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων.

21

Με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, η άρνηση εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, κατόχου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί δομής μωσαϊκού για την παρουσίαση δεδομένων επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός κράτους μέλους, να χορηγήσει άδεια για τη χρησιμοποίηση της δομής αυτής σε άλλη επιχείρηση που επιθυμεί επίσης να διαθέτει δεδομένα αυτού του είδους εντός του ίδιου κράτους μέλους, η οποία όμως, λόγω διαφωνίας των δυνητικών χρηστών, δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει διαφορετική δομή μωσαϊκού για την παρουσίαση των εν λόγω δεδομένων.

22

Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 29 των προτάσεών του, το ερώτημα αυτό στηρίζεται στην υπόθεση, το βάσιμο της οποίας εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, ότι η προστατευόμενη από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας χρήση της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων είναι αναγκαία προκειμένου ένας δυνητικός ανταγωνιστής να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά στην οποία η κάτοχος του εν λόγω δικαιώματος επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση.

23

Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν ο βαθμός συμμετοχής των χρηστών στην ανάπτυξη της προστατευόμενης από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας δομής μωσαϊκού, δικαιούχος της οποίας είναι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα

θέση, ασκεί επιρροή κατά την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της αρνήσεως της επιχειρήσεως αυτής να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως της εν λόγω δομής μωσαϊκού. Με το τρίτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά, στο ίδιο πλαίσιο και προς τον σκοπό της ίδιας εκτιμήσεως, αν ασκεί επιρροή η δαπάνη, ιδίως από απόψεως κόστους, στην οποία πρέπει να υποβληθούν οι δυνητικοί χρήστες προκειμένου να μπορέσουν να προμηθευθούν τις μελέτες αγοράς που βασίζονται σε άλλη δομή πέραν της προστατευόμενης από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

24

Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 32 των προτάσεών του, τα τελευταία δύο ερωτήματα, θεωρούμενα υπό το πρίσμα του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής, αφορούν το αξίωμα στο οποίο στηρίζεται το πρώτο ερώτημα, δεδομένου ότι αποσκοπούν, κατ' ουσίαν, στη διαπίστωση των κριτηρίων που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να κριθεί αν η προστατευόμενη από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας χρήση της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων είναι αναγκαία προκειμένου ένας δυνητικός ανταγωνιστής να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά στην οποία η κάτοχος του εν λόγω δικαιώματος επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση.

25

Κατά συνέπεια, επιβάλλεται κατ' αρχάς να δοθεί απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα.

Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

Παρατηρήσεις των διαδίκων

26

Κατά την IMS, η συμμετοχή των χρηστών στην ανάπτυξη ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που προστατεύονται από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί εκδήλωση ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, δεδομένου ότι αντανάκλα τις προσπάθειες του κατασκευαστή να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα αναπτύσσοντας προϊόντα ή υπηρεσίες που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της πελατείας του. Όσον αφορά τις δαπάνες προσαρμογής στις οποίες πρέπει να υποβληθεί η πελατεία κατά την υιοθέτηση ενός νομίμως αναπτυχθέντος ανταγωνιστικού προϊόντος, η IMS υποστηρίζει ότι πρόκειται για φυσιολογική κατάσταση, το κόστος της οποίας εξισορροπείται από τα πλεονεκτήματα του ανταγωνιστικού προϊόντος.

27

Η NDC και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι ο σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισαν οι χρήστες κατά την επεξεργασία της δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων συνέβαλε στη δημιουργία μιας σχέσης εξαρτήσεως μεταξύ αυτών και της εν λόγω δομής. Παραπέμποντας στην απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97, Bronner (Συλλογή 1998, σ. I-7791), υποστηρίζουν ότι το κριτήριο για την εκτίμηση του απολύτως αναγκαίου της δομής αυτής είναι η δυνατότητα του ανταγωνιστή να παράσχει μια βιώσιμη εναλλακτική λύση. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα υφιστάμενα νομικά και οικονομικά εμπόδια καθιστούν αδύνατη μια τέτοια λύση.

Απάντηση του Δικαστηρίου

28

Από τις σκέψεις 43 και 44 της προαναφερθείσας αποφάσεως Bronner προκύπτει ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα προϊόν ή μια υπηρεσία είναι αναγκαία για την άσκηση της δραστηριότητας μιας επιχειρήσεως σε ορισμένη αγορά, επιβάλλεται να εξετασθεί αν υφίστανται προϊόντα ή υπηρεσίες που αποτελούν εναλλακτικές λύσεις, έστω και αν αυτές είναι λιγότερο πλεονεκτικές, καθώς και αν υφίστανται τεχνικής, κανονιστικής ή οικονομικής φύσεως εμπόδια δυνάμενα να καταστήσουν αδύνατη, ή τουλάχιστον αδικαιολογήτως δυσχερή, την ανάπτυξη, ενδεχομένως σε συνεργασία με άλλους επιχειρηματίες, εναλλακτικών προϊόντων ή υπηρεσιών εκ μέρους κάθε επιχειρήσεως που προτίθεται να δραστηριοποιηθεί στην εν λόγω αγορά. Σύμφωνα με τη σκέψη 46 της αποφάσεως Bronner, προκειμένου να γίνει δεκτή η ύπαρξη

εμποδίων οικονομικής φύσεως, θα πρέπει τουλάχιστον να αποδειχθεί ότι η δημιουργία αυτών των προϊόντων ή υπηρεσιών είναι οικονομικώς ασύμφορη για παραγωγή ανάλογης κλίμακας με την παραγωγή της επιχειρήσεως που ελέγχει το υφιστάμενο προϊόν ή την υφιστάμενη υπηρεσία.

29

Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί, βάσει των στοιχείων που του υποβλήθηκαν, αν συντρέχει τέτοια περίπτωση στην υπόθεση της κύριας δίκης. Συναφώς, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 83 και 84 των προτάσεών του, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, αν θεωρηθεί αποδεδειγμένος, ο υψηλός βαθμός συμμετοχής των φαρμακευτικών εργαστηρίων στην ανάπτυξη της προστατευόμενης από το δικαίωμα του δημιουργού δομής μωσαϊκού 1 860 τμημάτων δημιούργησε μια τεχνικής φύσεως εξάρτηση των χρηστών από την εν λόγω δομή, ιδίως σε επίπεδο τεχνικής οργανώσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι πιθανό ότι τα εργαστήρια θα έπρεπε να υποβληθούν σε ιδιαίτερα μεγάλες δαπάνες από τεχνικής και οικονομικής απόψεως προκειμένου να μπορέσουν να προμηθευθούν μελέτες επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων βασιζόμενες σε άλλη δομή πέραν της προστατευόμενης από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Κατά συνέπεια, ο προμηθευτής της εναλλακτικής αυτής δομής ενδέχεται να υποχρεωθεί να προσφέρει οικονομικούς όρους που αποκλείουν κάθε περιθώριο οικονομικής αποδόσεως για δραστηριότητα ανάλογης κλίμακας με εκείνη της επιχειρήσεως που ελέγχει την προστατευόμενη δομή.

30

Επομένως, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, στο πλαίσιο της εξετάσεως του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα της αρνήσεως εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως δομής μωσαϊκού επί της οποίας έχει δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο βαθμός συμμετοχής των χρηστών στην ανάπτυξη της εν λόγω δομής και οι δαπάνες, ιδίως από απόψεως κόστους, στις οποίες πρέπει να υποβληθούν οι δυνητικοί χρήστες για να μπορέσουν να προμηθευθούν μελέτες επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων βασιζόμενες σε εναλλακτική δομή μωσαϊκού αποτελούν στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να κριθεί αν η προστατευόμενη δομή είναι αναγκαία για τη διάθεση στο εμπόριο των μελετών αυτών.

Επί του πρώτου ερωτήματος

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

31

Ως προς το ερώτημα αν και υπό ποιες προϋποθέσεις συνιστά καταχρηστική συμπεριφορά η άρνηση εκ μέρους επιχειρήσεως, κατέχουσας δεσπόζουσα θέση σε ορισμένη αγορά και κατόχου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί προϊόντος αναγκαίου για την άσκηση δραστηριότητας στην αγορά αυτή, να χορηγήσει άδεια για τη χρήση του εν λόγω προϊόντος, η IMS, η NDC και η Επιτροπή παραπέμπουν στην απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής, καλούμενη «Magill» (Συλλογή 1995, σ. I-743). Εντούτοις, δεν ερμηνεύουν την απόφαση με τον ίδιο τρόπο ούτε αντλούν από αυτήν τα ίδια συμπεράσματα.

32

Κατά την IMS, από την προαναφερθείσα απόφαση Magill προκύπτει ότι πρέπει να συντρέχουν τρεις προϋποθέσεις. Η άρνηση χορηγήσεως αδείας πρέπει να εμποδίζει την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος, να είναι αδικαιολόγητη και να εξασφαλίζει στην κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση αποκλειστικότητα σε παράγωγη αγορά. Στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν συντρέχουν η πρώτη και η τρίτη προϋπόθεση, δεδομένου ότι η NDC δεν επιθυμεί να εισαγάγει νέο προϊόν σε μια παράγωγη αγορά,

αλλά να χρησιμοποιήσει την αναπτυχθείσα από την IMS δομή μωσαϊκού 1 860 τμημάτων προκειμένου να διαθέσει στην ίδια αγορά ένα σχεδόν πανομοιότυπο προϊόν.

33

Η NDC, η οποία ισχυρίζεται ότι επιθυμεί να διαθέσει ένα νέο προϊόν, και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Magill, δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν δύο διαφορετικές αγορές προκειμένου να θεωρηθεί ότι η άρνηση χορηγήσεως άδειας είναι καταχρηστική. Κατά την NDC, αρκεί η επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση σε ορισμένη αγορά να κατέχει μονοπωλιακή θέση επί υποδομής αναγκαίας για τον ανταγωνισμό στην αγορά όπου ασκεί τη δραστηριότητά της. Ομοίως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν απαιτείται η επίμαχη υποδομή να αφορά διαφορετική αγορά και ότι αρκεί να αφορά ένα στάδιο που προηγείται της παραγωγής.

Απάντηση του Δικαστηρίου

34

Κατά πάγια νομολογία, το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής καταλέγεται στα προνόμια του δημιουργού, με αποτέλεσμα η άρνηση χορηγήσεως άδειας, έστω και αν προέρχεται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, να μη συνιστά, αυτή καθαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω θέσεως (απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988, 238/87, Volvo, Συλλογή 1988, σ.6211, σκέψη 8, και προαναφερθείσα απόφαση Magill, σκέψη 49).

35

Εντούτοις, όπως προκύπτει από την εν λόγω νομολογία, η εκ μέρους του δικαιούχου άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να συνεπάγεται καταχρηστική συμπεριφορά (προαναφερθείσες αποφάσεις Volvo, σκέψη 9, και Magill, σκέψη 50).

36

Το Δικαστήριο έκρινε ότι τέτοιες εξαιρετικές περιστάσεις συνέτρεξαν στην υπόθεση που κατέληξε στην προαναφερθείσα απόφαση Magill, στην οποία η συμπεριφορά που προσήφθη στα κατέχοντα δεσπόζουσα θέση τηλεοπτικά κανάλια συνίστατο στην προβολή του δικαιώματος του δημιουργού που τους απονέμει η εθνική νομοθεσία επί των προγραμμάτων των τηλεοπτικών τους εκπομπών, προκειμένου να εμποδισθεί μια άλλη επιχείρηση να δημοσιεύει σε εβδομαδιαία βάση πληροφορίες σχετικές με τις εν λόγω εκπομπές, συνοδευόμενες από σχόλια.

37

Σύμφωνα με τη σύνοψη της προαναφερθείσας αποφάσεως Magill την οποία παρέθεσε το Δικαστήριο με τη σκέψη 40 της προαναφερθείσας αποφάσεως Bronner, οι εξαιρετικές αυτές περιστάσεις συνίσταντο στο γεγονός ότι η επίδικη άρνηση αφορούσε ένα προϊόν (την ενημέρωση ως προς τα εβδομαδιαία προγράμματα ορισμένων τηλεοπτικών καναλιών) του οποίου η παράδοση ήταν απαραίτητη για την άσκηση της οικείας δραστηριότητας (την έκδοση γενικού οδηγού τηλεοράσεως) υπό την έννοια ότι, χωρίς την παράδοση αυτή, το πρόσωπο που επιθυμούσε να προσφέρει έναν τέτοιο οδηγό ήταν αδύνατον να τον εκδώσει και να τον προσφέρει στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση Magill, σκέψη 53), ότι η άρνηση αυτή εμπόδιζε την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος, για το οποίο υπήρχε εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών (σκέψη 54), ότι δεν εδικαιολογείτο από αντικειμενικές εκτιμήσεις (σκέψη 55) και ότι μπορούσε να αποκλείσει κάθε μορφή ανταγωνισμού στην παράγωγη αγορά (σκέψη 56).

38

Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι, προκειμένου να κριθεί καταχρηστική η άρνηση επιχειρήσεως κατόχου δικαιώματος του δημιουργού να παράσχει πρόσβαση σε προϊόν ή υπηρεσία αναγκαία για την άσκηση ορισμένης δραστηριότητας, αρκεί να

συντρέχουν σωρευτικώς τρεις προϋποθέσεις, ήτοι η άρνηση να εμποδίζει την εμφάνιση νέου προϊόντος για το οποίο υπάρχει εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών, να είναι αδικαιολόγητη και να μπορεί να αποκλείσει κάθε μορφή ανταγωνισμού σε μια παράγωγη αγορά.

39

Επιβάλλεται κατ' αρχάς η εξέταση της τρίτης προϋποθέσεως, δεδομένου ότι από τη διάταξη περί παραπομπής και τις υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις προκύπτει διαφωνία ως προς την ερμηνεία αυτής.

Επί της τρίτης προϋποθέσεως, σχετικής με τον κίνδυνο αποκλεισμού κάθε μορφής ανταγωνισμού σε μια παράγωγη αγορά

40

Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνησθεί η προσέγγιση που υιοθέτησε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Bronner, προκειμένου να απαντήσει στο ερώτημα αν συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως η άρνηση εκ μέρους επιχειρήσεως Τύπου, η οποία κατέχει πολύ σημαντικό μερίδιο της αγοράς των ημερησίων εφημερίδων εντός κράτους μέλους και η οποία εκμεταλλεύεται το μοναδικό σύστημα κατ' οίκον διανομής εφημερίδων σε εθνικό επίπεδο που υφίσταται στο εν λόγω κράτος μέλος, να επιτρέψει την πρόσβαση στο εν λόγω σύστημα, έναντι κατάλληλης αμοιβής, στον εκδότη ανταγωνιστικής ημερήσιας εφημερίδας ο οποίος, λόγω της χαμηλής κυκλοφορίας αυτής, δεν μπορεί να δημιουργήσει και να εκμεταλλευθεί, υπό λογικούς οικονομικούς όρους, μόνος ή σε συνεργασία με άλλους εκδότες, το δικό του σύστημα κατ' οίκον διανομής.

41

Κατ' αρχάς, το Δικαστήριο ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν τα συστήματα κατ' οίκον διανομής συνιστούν χωριστή αγορά (προαναφερθείσα απόφαση Bronner, σκέψη 34), στην οποία, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υποθέσεως, η επιχείρηση Τύπου κατείχε στην πράξη μονοπωλιακή και, επομένως, δεσπόζουσα θέση (σκέψη 35). Εν συνεχεία, ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν το γεγονός ότι ο ιδιοκτήτης του μοναδικού συστήματος κατ' οίκον διανομής που υφίσταται σε εθνικό επίπεδο στο έδαφος κράτους μέλους, ο οποίος χρησιμοποιεί το σύστημα αυτό για τη διανομή των δικών του ημερησίων εφημερίδων, αρνείται την πρόσβαση σ' αυτό στον εκδότη ανταγωνιστικής ημερήσιας εφημερίδας στερεί τον εν λόγω ανταγωνιστή από έναν τρόπο διανομής που κρίνεται ουσιώδης για τις πωλήσεις του (σκέψη 37).

42

Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του καταχρηστικού χαρακτήρα της αρνήσεως προσβάσεως σε προϊόν ή υπηρεσία που είναι αναγκαία για την άσκηση ορισμένης δραστηριότητας, έχει σημασία να γίνει διάκριση μεταξύ μιας πρωτογενούς αγοράς, η οποία συνίσταται στο εν λόγω προϊόν ή στην εν λόγω υπηρεσία, εν προκειμένω της αγοράς κατ' οίκον διανομής των ημερησίων εφημερίδων, και μιας δευτερογενούς (παράγωγης) αγοράς, στην οποία το επίμαχο προϊόν ή η επίμαχη υπηρεσία χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενός άλλου προϊόντος ή για την παροχή μιας άλλης υπηρεσίας, εν προκειμένω της αγοράς των ημερησίων εφημερίδων αυτών καθαυτών.

43

Το γεγονός ότι η υπηρεσία της κατ' οίκον διανομής δεν διατέθηκε ξεχωριστά στο εμπόριο δεν θεωρήθηκε ότι αποκλείει άνευ ετέρου την πιθανότητα υπάρξεως μιας χωριστής αγοράς.

44

Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 56 έως 59 των προτάσεών του, για την εφαρμογή της παλαιότερης νομολογίας αρκεί να μπορεί να προσδιορισθεί μια εν δυνάμει, ενδεχομένως και υποθετική, αγορά. Τούτο συμβαίνει

όταν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες είναι αναγκαία για την άσκηση ορισμένης δραστηριότητας και υπάρχει ως προς αυτά πραγματική ζήτηση εκ μέρους των επιχειρήσεων που προτίθενται να ασκήσουν τη δραστηριότητα για την οποία αυτά είναι αναγκαία.

45

Συνεπώς, έχει καθοριστική σημασία να μπορούν να προσδιορισθούν δύο διαφορετικά στάδια παραγωγής, η σχέση των οποίων συνίσταται στο ότι η παραγωγή του προϊόντος του πρωτογενούς σταδίου αποτελεί αναγκαίο στοιχείο για τη διάθεση στο εμπόριο του προϊόντος του δευτερογενούς σταδίου.

46

Βάσει της προσεγγίσεως αυτής, εφαρμοζόμενης στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, πρέπει να εξετασθεί αν η δομή μωσαϊκού 1 860 τμημάτων αποτελεί, σε πρώτο στάδιο, αναγκαίο στοιχείο για τη διάθεση στο εμπόριο, σε δεύτερο στάδιο, των δεδομένων επί των πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων στη Γερμανία.

47

Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση και, ενδεχομένως, να εξετάσει αν η άρνηση εκ μέρους της IMS να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως της επίμαχης δομής μωσαϊκού μπορεί να αποκλείσει κάθε μορφή ανταγωνισμού στην αγορά των δεδομένων επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων στη Γερμανία.

Επί της πρώτης προϋποθέσεως, σχετικής με την εμφάνιση ενός νέου προϊόντος

48

Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 62 των προτάσεών του, η προϋπόθεση αυτή στηρίζεται στην παραδοχή ότι, κατά τη στάθμιση του συμφέροντος προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και της ελεύθερης οικονομικής πρωτοβουλίας του δικαιούχου αυτού, αφενός, και του συμφέροντος προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, αφετέρου, το συμφέρον προστασίας του ανταγωνισμού υπερισχύει μόνο στην περίπτωση που η άρνηση χορηγήσεως αδειας εμποδίζει την ανάπτυξη της παράγωγης αγοράς εις βάρος των καταναλωτών.

49

Επομένως, η άρνηση εκ μέρους επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση να παράσχει πρόσβαση σε προϊόν προστατευόμενο από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και αναγκαίο για τη δραστηριότητα σε ορισμένη παράγωγη αγορά μπορεί να κριθεί καταχρηστική μόνο στην περίπτωση που η επιχείρηση που ζήτησε την άδεια δεν προτίθεται να περιορισθεί, κατ' ουσίαν, στην αναπαραγωγή των προϊόντων ή υπηρεσιών που διατίθενται ήδη στην παράγωγη αγορά από τον κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά σκοπεύει να προσφέρει νέα προϊόντα ή νέες υπηρεσίες πέραν αυτών του δικαιούχου, για τα οποία ή για τις οποίες υπάρχει εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών.

50

Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν συντρέχει τέτοια περίπτωση στην υπόθεση της κύριας δίκης.

Επί της δεύτερης προϋποθέσεως, σχετικής με τον αδικαιολόγητο χαρακτήρα της αρνήσεως

51

Όσον αφορά την προϋπόθεση αυτή, η ερμηνεία της οποίας δεν αποτέλεσε αντικείμενο ειδικών παρατηρήσεων, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει, ενδεχομένως, βάσει των στοιχείων που του υποβλήθηκαν, αν η άρνηση χορηγήσεως της ζητηθείσας αδειας εκμεταλλεύσεως δικαιολογείται από αντικειμενικές εκτιμήσεις.

52

Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η άρνηση εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, κατόχου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί δομής μωσαϊκού αναγκαίας για την παρουσίαση δεδομένων επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός κράτους μέλους, να χορηγήσει άδεια για την εκμετάλλευση της δομής αυτής σε άλλη επιχείρηση που επιθυμεί επίσης να διαθέτει δεδομένα αυτού του είδους εντός του ίδιου κράτους μέλους συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, όταν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- η επιχείρηση που ζήτησε την άδεια προτίθεται να διαθέσει στην αγορά παροχής των επίμαχων δεδομένων νέα προϊόντα ή νέες υπηρεσίες πέραν αυτών του κατόχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, για τα οποία ή για τις οποίες υπάρχει εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών·
- η άρνηση δεν δικαιολογείται από αντικειμενικές εκτιμήσεις·
- η άρνηση μπορεί να εξασφαλίσει στον κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας αποκλειστικότητα στην αγορά παροχής δεδομένων επί των πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός του οικείου κράτους μέλους, αποκλείοντας κάθε μορφή ανταγωνισμού εντός της αγοράς αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

53

Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδικούς της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 12ης Ιουλίου 2001 το Landgericht Frankfurt am Main, αποφαινεται:

1)

Στο πλαίσιο της εξετάσεως του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα της αρνήσεως εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως να χορηγήσει άδεια εκμεταλλεύσεως δομής μωσαϊκού επί της οποίας έχει δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο βαθμός συμμετοχής των χρηστών στην ανάπτυξη της εν λόγω δομής και οι δαπάνες, ιδίως από απόψεως κόστους, στις οποίες πρέπει να υποβληθούν οι δυνητικοί χρήστες για να μπορέσουν να προμηθευθούν μελέτες επί των περιφερειακών πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων βασιζόμενες σε εναλλακτική δομή μωσαϊκού αποτελούν στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να κριθεί αν η προστατευόμενη δομή είναι αναγκαία για τη διάθεση στο εμπόριο των μελετών αυτών.

2)

Η άρνηση εκ μέρους κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, κατόχου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί δομής μωσαϊκού αναγκαίας για την παρουσίαση δεδομένων επί των περιφερειακών

πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός κράτους μέλους, να χορηγήσει άδεια για την εκμετάλλευση της δομής αυτής σε άλλη επιχείρηση που επιθυμεί επίσης να διαθέτει δεδομένα αυτού του είδους εντός του ίδιου κράτους μέλους συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, όταν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

–

η επιχείρηση που ζήτησε την άδεια προτίθεται να διαθέσει στην αγορά παροχής των επίμαχων δεδομένων νέα προϊόντα ή νέες υπηρεσίες πέραν αυτών του κατόχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, για τα οποία ή για τις οποίες υπάρχει εν δυνάμει ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών·

–

η άρνηση δεν δικαιολογείται από αντικειμενικές εκτιμήσεις·

–

η άρνηση μπορεί να εξασφαλίσει στην επιχείρηση κάτοχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας αποκλειστικότητα στην αγορά παροχής δεδομένων επί των πωλήσεων φαρμακευτικών προϊόντων εντός του οικείου κράτους μέλους, αποκλείοντας κάθε μορφή ανταγωνισμού εντός της αγοράς αυτής.

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Απριλίου 2004.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος